

עולם מתהפך

מלחמת העולם הראשונה והשלכותיה על העולם היהודי

היסטוריה | הגות | ריאליה

גיליון ז

בעקבות כנס מחקרי בין־לאומי ובין־תחומי שנערך
במכללת אפרתה באדר תשע"ה (פברואר 2015)

עורכים:

מיכל בן יעקב, בן־ציון קליבנסקי וג'ודי באומל־שוורץ

הוצאת אפרתה

מיסודה של מכללת אפרתה

ירושלים תש"ף (2020)

עריכה לשונית

אריאל סמואל
חנה פורטגנג

אנגלית

שולמית ברמן

מזכירת המערכת

שולמית זמיר

אין להעתיק או להפיץ פרסום זה או קטעים ממנו בשום צורה ובשום אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני (לרבות צילום והקלטה) בלא אישור בכתב, ומראש, ממכללת אפרתה.

בכריכה הקדמית: בית תבשיל וחלוקת מזון לעניים ולעניות, אוסף צדוק בסן GNZB/401432, הארכיון הציוני המרכזי, ירושלים. ראו מאמרה של מיכל בן יעקב בקובץ זה.

בכריכה האחורית: פליטים יהודים ממזרח אירופה שבורחים מאזורי הקרבות במלחמת העולם הראשונה. באדיבות בית לוחמי הגטאות, ארכיון התצלומים. ראו מאמרו של בן ציון קליבנסקי בקובץ זה.

עשינו ככל יכולתנו לאתר את בעלי הזכויות על כל החומר ממקורות חיצוניים. אנו מתנצלים על כל השמטה או טעות, ואם תובא לידיעתנו, נפעל לתקנה.

ISSN: 2709-0620

©

כל הזכויות שמורות להוצאת אפרתה,

מיסודה של מכללת אפרתה

רחוב בן יפונה 17

ת"ד 10263 ירושלים 9110201

טל' 02-6717744, פקס' 02-6738660

וא"ל: efrata@emef.ac.il

תוכן העניינים

7	דבר העורכים	מיכל בן יעקב בן ציון קליבנסקי ג'ודי באומל-שוורץ
11	מזרח אירופה	
13	תמורות בדמותה הלמדנית של היהדות הליטאית עם גלותה במלחמת העולם הראשונה	בן ציון קליבנסקי
41	"ותהי מני אז ויילנה ירושלים דליטא מקום מחסה ומקלט לכל אומלל פליט נודד" - על וילנה במלחמת העולם הראשונה ביומנו של הרב יחיאל סחאלוב	ישראל רוזנסון
65	מלי איזנברג ובוועז טל תיעוד כהתנגדות - כתב יד שתועדו בו הפוגרומים בקהילות ווהלין ב־1920	
89	ארץ ישראל	
91	כח ההשרדות - התמודדותן של נשים יהודיות בארץ ישראל בתקופת מלחמת העולם הראשונה	מיכל בן יעקב
123	מלחמת העולם הראשונה כזירה להעצמת נשות היישוב היהודי בארץ ישראל	מרגלית שילה
149	ספרות והגות	
151	אחרי המלחמה - ספרות השו"ת בהתמודדות עם עולם משתנה	חנן יצחקי
165	"עת מלחמה ועת שלום" - קובץ שירים בעקבות מלחמת העולם הראשונה הכתובים במתכונת השירה העברית בספרד	רות ביתן־כהן
185	"פרוישראל", עיתון ציוני בצרפתית - זרז של אקטיביזם פוליטי	יצחק רקנטי

- V In the trenches – A century later – World War I remains embedded in our imagination   רוברט (בוב) צ'ודוס
Robert (Bob) Chodos
- XV Education and Remembrance – Jewish perspectives on World War I   ז'יליאן דוידסון
Jillian Davidson

רשימת המחברים המשתתפים בקובץ

ד"ר מלי איזנברג
אוניברסיטת בר-אילן, ראש מסלול להכשרת מורים
להיסטוריה, ומכללת אפרתה, החוג להיסטוריה

ד"ר רות ביתן-כהן
אוניברסיטת בר-אילן

ד"ר מיכל בן יעקב
מכללת אפרתה, החוג להיסטוריה

בועז טל

ד"ר חנן יצחקי
מכללת אפרתה, ראש תכנית התואר השני בזיכרון,
מורשת ישראל וחינוך, החוג להיסטוריה

ד"ר בן-ציון קליבנסקי
מכללת אפרתה, מרצה בתואר השני בזיכרון, מורשת
ישראל וחינוך

פרופ' ישראל רוזנסון
מכללת שאנן, החוג למקרא

ד"ר יצחק רקנטי
אוניברסיטת בר-אילן, המחלקה לתולדות ישראל ויהדות
זמננו, מכללת אמונה-אפרתה, מכללת הרצוג

פרופ' מרגלית שילה
אוניברסיטת בר-אילן, המחלקה ללימודי ארץ ישראל
וארכיאולוגיה

Horace Mann School

Dr. Jillian Davidson

Managing Editor, *Inroads: The Canadian Journal of
Opinion*

Robert (Bob) Chodos

